

A photograph showing a woman with dark hair, wearing a white shirt, leaning over a table to assist a young child with brown hair, wearing a blue shirt. They are working on a craft project, possibly involving a small object on the table. The background is slightly blurred, showing what appears to be a classroom or workshop setting with shelves and various items.

Σχεδιασμός εξατομικευμένων προγραμμάτων παρέμβασης για μαθητές στο φάσμα του Αυτισμού.

Καλές διδακτικές πρακτικές για την ενσωμάτωση στη γενική τάξη.

dalakouras@gmail.com

**Σχεδιασμός εξατομικευμένων
προγραμμάτων παρέμβασης για
μαθητές στο φάσμα του Αυτισμού.**

**Καλές διδακτικές πρακτικές για την
ενσωμάτωση στη γενική τάξη.**

**Για να ξεκινήσουμε τον σχεδιασμό
εξατομικευμένων προγραμμάτων
παρέμβασης για μαθητές στο φάσμα του
Αυτισμού ας δούμε πρώτα ποια είναι τα
προτερήματα των μαθητών με Αυτισμό**

Προτερήματα μαθητών με Αυτισμό 1

- Σέβονται και τηρούν τους κανόνες όταν είναι ξεκάθαροι και σωστά διατυπωμένοι
- Είναι επίμονοι και τελειομανείς και μπορείς να τους εμπιστευτείς
- Είναι ευθείς , τίμιοι , ειλικρινείς και δεν κρίνουν τους άλλους
- Είναι αθώοι . ενθουσιώδεις
- Έχουν ανεπτυγμένο το αίσθημα της δικαιοσύνης
- Κάποιοι είναι πολύ έξυπνοι ή έχουν ανεπτυγμένες κάποιες δεξιότητες.

Προτερήματα μαθητών με Αυτισμό 2

- Έχουν εξαιρετική μνήμη (κυρίως οπτική).
- Είναι πολύ παρατηρητικοί.
- Έχουν πολλές εγκυκλοπαιδικές γνώσεις. για τα θέματα που τους αρέσουν
- Συχνά είναι άριστοι σε επιστημονικούς. τομείς όπως πληροφορική μαθηματικά ...

Ας δούμε τώρα ποια είναι τα αδύνατα σημεία
τους ..

Αδύνατα σημεία 1

- Χαμηλή αυτοεκτίμηση.
- Υπερευαισθησία σε ήχους , φώτα , μυρουδιές ..
- Κυριολεκτική κατανόηση του λόγου.
- Φτωχό λεξιλόγιο.
- Μεγάλη δυσκολία να δουλέψουν σε ομάδα.
- Δυσκολία να δεχτούν τις αλλαγές .
- Δυσκολία αποδοχής των λαθών τους.

Αδύνατα σημεία 2

- Ιδιοσυγκρασιακή προσοχή.
- Χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να επεξεργαστούν τις πληροφορίες .
- Έχουν εμμονές, ρουτίνες.
- Δυσκολία στις κοινωνικές σχέσεις.
- Δυσκολία να ξεχωρίσουν το σημαντικό από το ασήμαντο.
- Αδυναμία χρήσης – κατανόησης της μη λεκτικής επικοινωνίας.

Επίδραση της τριάδας των διαταραχών στην εκπαίδευση των ατόμων με Αυτισμό 1

Κοινωνικότητα

- Δεν μοιράζονται
- Μη αποδεκτές συμπεριφορές.
- Δεξιότητες παιχνιδιού περιορισμένες.
- Δεν δείχνει ενδιαφέρον για τα γνωστικά αντικείμενα.
- Πρόβλημα ενσυναίσθησης.
- Χαμηλά επίπεδα ανοχής .
- Προσέγγιση των άλλων.

Επίδραση της τριάδας των διαταραχών στην εκπαίδευση των ατόμων με Αυτισμό . 2

Επικοινωνία

- Κατανοούν απλές εντολές (?)
- Έλλειψη διάθεσης για επικοινωνία
- Περιορισμένες δεξιότητες συζήτησης
- Δεν κατανοούν την Χρήση χειρονομιών , τόνο φωνής , μη λεκτική επικοινωνία .
- Χρειάζονται πολύ χρόνο για να «απαντήσουν » σε ερώτηση
- Φαίνεται σαν να μην ακούν αυτά που τους λένε.
- Μιλάνε ασταμάτητα για πράγματα που τους ενδιαφέρουν.
- Δεν κατανοούν το χιούμορ και τον σαρκασμό

Επίδραση της τριάδας των διαταραχών στην εκπαίδευση των ατόμων με Αυτισμό 3

Εμμονές – στερεοτυπίες

- Προσκόλληση σε συγκεκριμένους κανόνες και ρουτίνες.
- Περιορισμένη φαντασία για παιχνίδι – δημιουργικότητα.
- Δυσκολίες να παίξουν ομαδικά παιχνίδια
- Απόλυτη σκέψη (Άσπρο/Μαύρο).
- Αντίσταση στην αλλαγή .
- Στερεοτυπικές συμπεριφορές.
- «Ειδικά» ενδιαφέροντα.
- Δυσκολίες στην γενίκευση γνώσεων και δεξιοτήτων .

Για τον σχεδιασμό εξατομικευμένων
προγραμμάτων παρέμβασης για μαθητές
στο φάσμα του Αυτισμού θα πρέπει να
γνωρίζουμε ποιες είναι οι
Εκπαιδευτικές εφαρμογές των
σύγχρονων θεωριών.

Εκπαιδευτικές εφαρμογές των σύγχρονων θεωριών

- **Θεωρία του Νου –νοητική , κοινωνική
τύφλωση (Theory of Mind)**
- **Διαταραχή της κεντρικής συνοχής(Weak
Central Coherence Theory)**
- **Διαταραχή της εκτελεστικής λειτουργίας
(Executive Dysfunction)**

Εκπαιδευτικές εφαρμογές των σύγχρονων θεωριών

Θεωρία του Νου –νοητική , κοινωνική τύφλωση (Theory of Mind)

- Ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε ότι οι άλλοι διαθέτουν νοητικές λειτουργίες όπως προθέσεις, ανάγκες , επιθυμίες και πεπτοιθήσεις , οι οποίες μπορεί να διαφέρουν από τις δικές μας (Theory of mind –Baron – Cohen , Leslie , Frith. 1985)
- Για τα άτομα με Αυτισμό: Μια πράξη είναι απλά μια πράξη , το νόημα από πίσω τους διαφεύγει.

Επιπτώσεις των διαταραχών στη «Θεωρία του Νου» 1

- Δυσκολία στην πρόβλεψη της συμπεριφοράς των άλλων - φόβος και αποφυγή συναναστροφής.
- Δυσκολία να αντιληφθούν τις προθέσεις των άλλων και να αντιληφθούν τα κίνητρα των συμπεριφορών τους .
- Δυσκολία να εξηγήσουν την συμπεριφορά τους.
- Δυσκολία να κατανοήσουν τα συναισθήματα των άλλων – έλλειψη ενσυναίσθησης (κλάμα).
- Δυσκολία να κατανοήσουν ότι η συμπεριφορά επηρεάζει τις σκέψεις και τα συναισθήματα των άλλων. (τρικλοποδιά ...)

Επιπτώσεις των διαταραχών στη «Θεωρία του Νου» 2

- Δυσκολία να αντιληφθούν τι ξέρουν ή τι μπορεί να ξέρουν οι άλλοι.
- Δυσκολία να αντιληφθούν και να αντιδράσουν ανάλογα με το ενδιαφέρον του συνομιλητή.
- Δυσκολία να σκεφτούν τι μπορεί να σκέφτονται οι άλλοι για τις πράξεις τους .
- Δυσκολία κατανόησης της κοινωνικής αλληλεπίδρασης , δυσκολίες να περιμένουν την σειρά τους, να διατηρήσουν μια συζήτηση και οδηγεί στην ακατάλληλη βλεμματική επαφή .
- Δυσκολία να κατανοήσουν την προσποίηση.

Αρχές παρέμβασης

- Έλεγχος κατανόησης του λόγου.
- Σαφείς οδηγίες (δεν καταλαβαίνει από τα συμφραζόμενα).
- Εκπαίδευση σε δεξιότητες συζήτησης.
- Εκπαίδευση στην αναγνώριση συναισθημάτων.
- Όχι επιφανειακός χειρισμός των συμπεριφορών.
- Εκπαίδευση σε βασικές κοινωνικές δεξιότητες (περιμένω την σειρά μου, ακούω, μοιράζομαι..)
- Εκπαίδευση στο να κατανοεί τις επιδράσεις των πράξεων του στους άλλους..
- Εκπαίδευση στην χρήση και κατανόηση εκφράσεων χειρονομιών.

Διαταραχή της κεντρικής συνοχής(Weak Central Coherence Theory)

- Ικανότητα να επιλέγουμε τις κατάλληλες πληροφορίες για να βγάλουμε νόημα ανάλογα με το πλαίσιο (Frith , Happe 1989)
- Άτομα με αυτισμό: Προσοχή στην λεπτομέρεια. Δυσκολίες αναγνώρισης του συνόλου και κατανόησης των γεγονότων ανάλογα με το πλαίσιο.

Επιπτώσεις από την διαταραχή της Κεντρικής Συνοχής

- Ιδιοσυγκρασιακή προσοχή.
- Επιβολή της άποψης του (η άποψη καθορίζεται από το τι είναι πιο εμφανές για τον ίδιο).
- Προτίμηση στο γνωστό (νιώθει ασφάλεια στις ρουτίνες και στα γνωστά).
- Δυσκολία να θέσει προτεραιότητες και να κάνει επιλογές.
- Δυσκολία να οργανώσει τον εαυτό του την τσάντα του ..
- Αδυναμία συμμόρφωσης.

Αρχές παρέμβασης

- Κάνουμε σαφή την αρχή και το τέλος των καθηκόντων (εικόνες, διαγράμματα, γραπτά).
- Υπογράμμιση του νοήματος.
- Αποφυγή ασάφειας.
- Εκπαιδεύουμε το παιδί να κάνει επιλογές.
- Διδάσκουμε ιστορίες με την βοήθεια εικόνων.

Διαταραχή της εκτελεστικής λειτουργίας (Executive Dysfunction)

Ικανότητα εφαρμογής μιας κατάλληλης στρατηγικής επίλυσης προβλημάτων για την επιτυχία ενός μελλοντικού σκοπού.

- Δυσκολία ελέγχου της παρορμητικότητας.
- (Luria 1966- Ozonoff , Pennington and Rogers 1991)

Διαταραχή της εκτελεστικής λειτουργίας (Executive Dysfunction)²

- Καθορίζει την συμπεριφορά του ατόμου μέσω αναπαραστάσεων ή εσωτερικών μοντέλων της πραγματικότητας .
- Επηρεάζει την ικανότητα οργάνωσης και εργασίας με λογικά βήματα για την επιτυχία ενός σκοπού.

Σημαντική για

- Σχεδιασμό.
- Αυτοέλεγχο .
- Αναστολή συμπεριφοράς.
- Ευελιξία στην συμπεριφορά.
- Οργανωμένη διερεύνηση.
- Διατήρηση και αλλαγή.
- (Τα άτομα με Αυτισμό έχουν συμπεριφορά άκαμπτη , επαναληπτική , είναι παρορμητικά , έχουν πολλές γνώσεις αλλά δυσκολία στην χρήση)

Επιπτώσεις από την διαταραχή της εκτελεστικής λειτουργίας

- Δυσκολίες στην αντίληψη συναισθημάτων, έκφρασης.
- Δυσκολίες στην μίμηση.
- Δυσκολίες στο συμβολικό παιχνίδι.
- Δυσκολίες στον σχεδιασμό.
- *και ΔΕΠΥ και η Διαταραχή συμπεριφοράς έχουν τέτοιου τύπου ελλείμματα.*

Αρχές παρέμβασης

- Μοίρασμα δραστηριοτήτων σε ξεκάθαρα στάδια .
- Καθορισμός μικρών στόχων.
- Κάνουμε σαφή την πορεία προς τον στόχο.

Μαθησιακό προφίλ του παιδιού με Αυτισμό με βάση την θεωρία του νου , της εκτελεστικής λειτουργίας και κεντρικής συνοχής.

- **Κίνητρο:** Δεν διαθέτει περηφάνια , ντροπή , και επιθυμία να ξεχωρίζει
- **Μίμηση:** μιμείται αλλά δεν μαθαίνει.
- **Αντίληψη:** Πεδίο περιορισμένο ή έχει ψυχαναγκαστικό χαρακτήρα.
- **Μνήμη:** λίστες γεγονότων , πληροφοριών χωρίς πλαίσιο με νόημα.
- **Ακολουθίες:** Δυσκολίες, δεν αναγνωρίζει την βασική αρχή .
- **Επίλυση προβλημάτων:** γνωρίζει στρατηγικές, γνωρίζει πληροφορίες αλλά δεν μπορεί να τις χρησιμοποιήσει.

**Για τον σχεδιασμό εξατομικευμένων
προγραμμάτων παρέμβασης για μαθητές
στο φάσμα του Αυτισμού
Θα πρέπει να βασιστούμε σε σύγχρονες
θεωρίες ...**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Σύγχρονες θεωρίες

- **Συμπεριφορικές προσεγγίσεις:** Applied Behavior Analysis (ABA) Lovaas.
- **TEACCH :** Treatement and Education of Autistic and Communication handicapped Children (Schopler and Mesibov , 1995)
- **PECS :** Picture Exchange Communication System. (Bondy and Frost 1994)
- **Social Stories** (Gray , 1994. 2000)

TEACCH

Εστιάζει στις δυνατότητες και στις αναδυόμενες δεξιότητες του ατόμου με Αυτισμό

- Διδάσκει δόμηση και ρουτίνες .
- Χρήση οπτικών βοηθημάτων.
- Προσαρμόζεται σε κάθε περίπτωση.
- Δίνει απαντήσεις στα 4 βασικά ερωτήματα:
● Τι κάνω – πόση ώρα – πότε τελειώνω- τι θα γίνει μετά .

TEACCH

Οπτικά βοηθήματα

- Ημερήσιο πρόγραμμα.
- Πρόγραμμα εργασίας.
- Σύστημα εργασίας.
- Οργάνωση χώρου.

TEACCH

Ημερήσιο πρόγραμμα

The image shows a screenshot of the TEACCH Daily Schedule Program. It features a light blue background with a grid of icons and text boxes. At the top left, a blue box contains the text "Today is Friday 28th August". To its right is a purple box containing a clock face showing approximately 10:10. Below the date box is another blue box with the text "Today's weather is" and a small icon of a sun and clouds. The main section is divided into two rows of activity icons. The first row is labeled "Morning activities" and the second row is labeled "Afternoon activities". Each row contains seven icons representing different activities: Breakfast, Play and Study, Learning Time, Snack Time, Outdoor Time, Art and Craft, and Quiet Time. The icons are arranged in a grid, with each icon having a small label above it.

Today is
Friday 28th August

Today's weather is

Morning activities

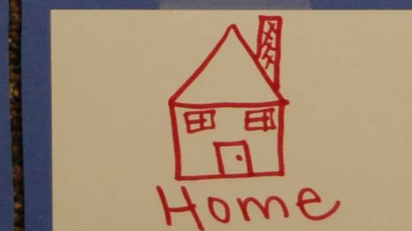
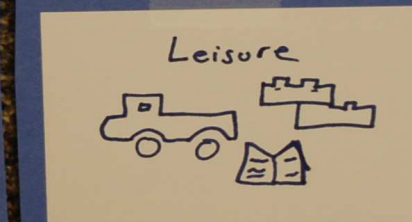
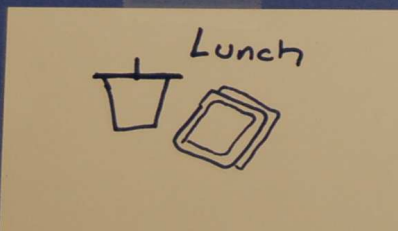
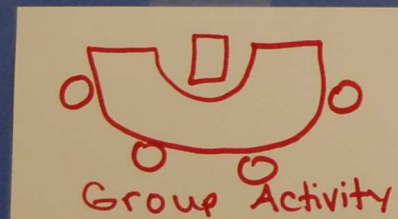
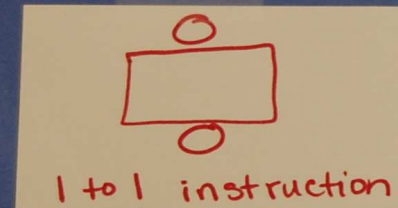
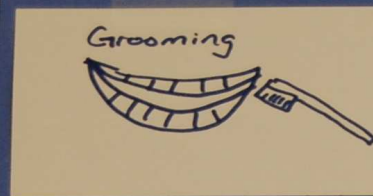
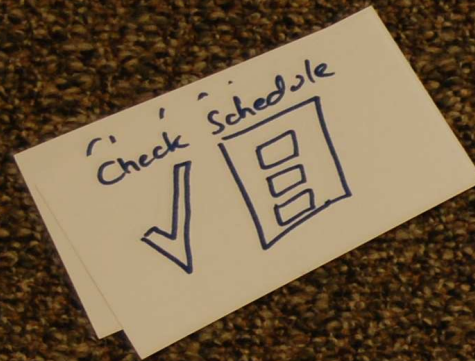
Afternoon activities

TEACCH

Πρόγραμμα εργασίας

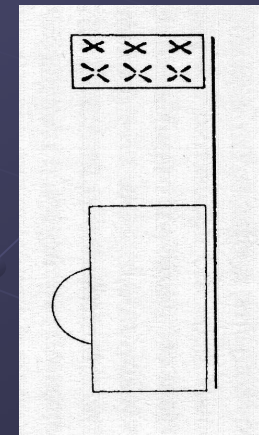
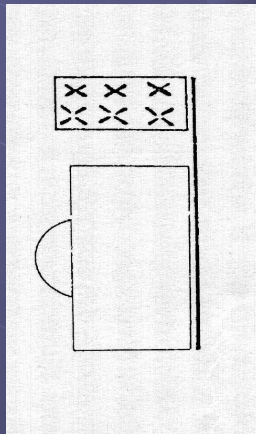
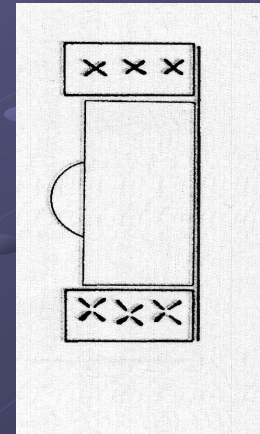
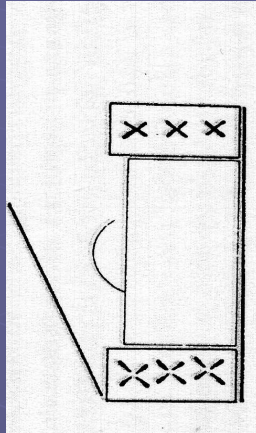

TEACCH

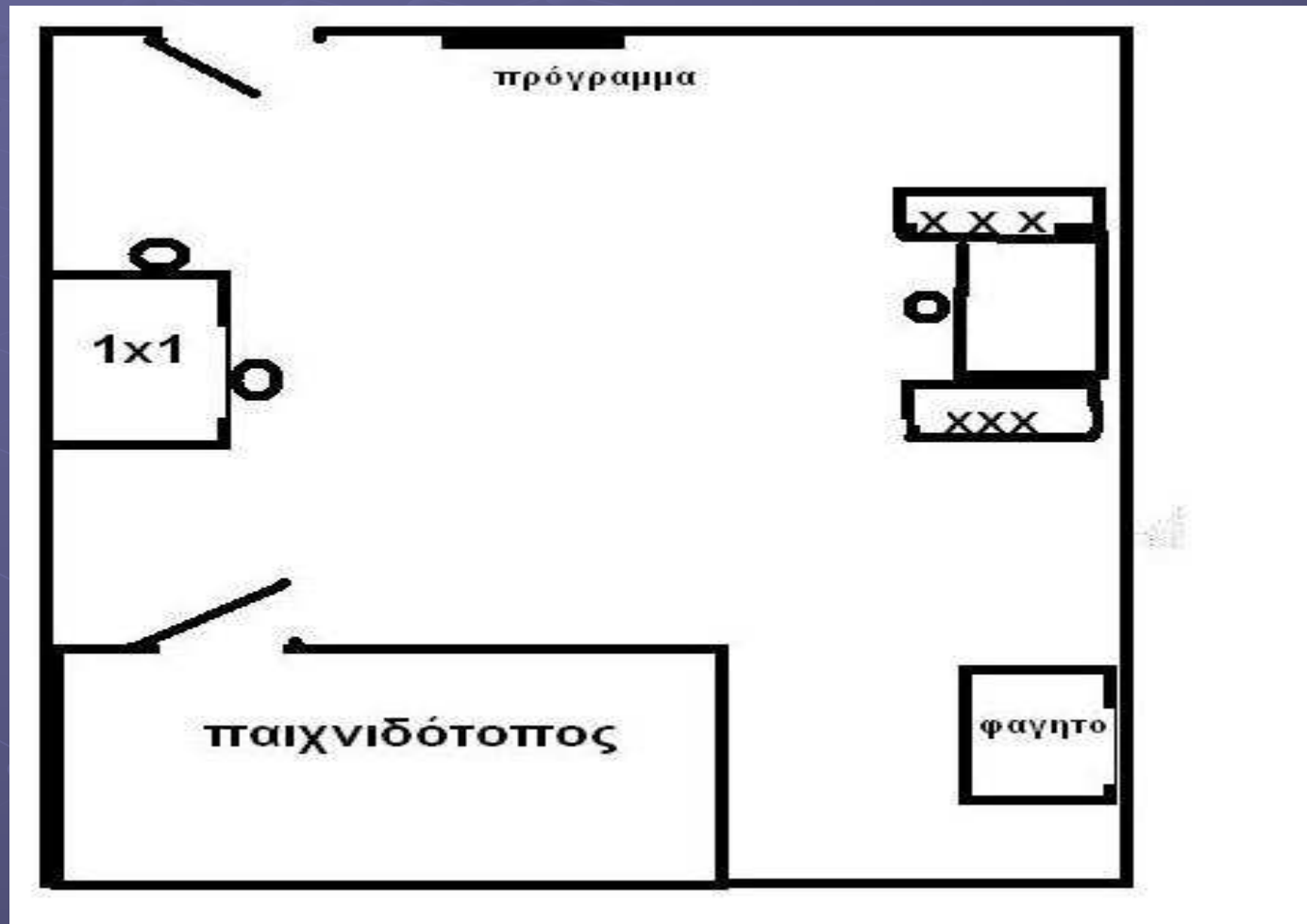

TEACCH

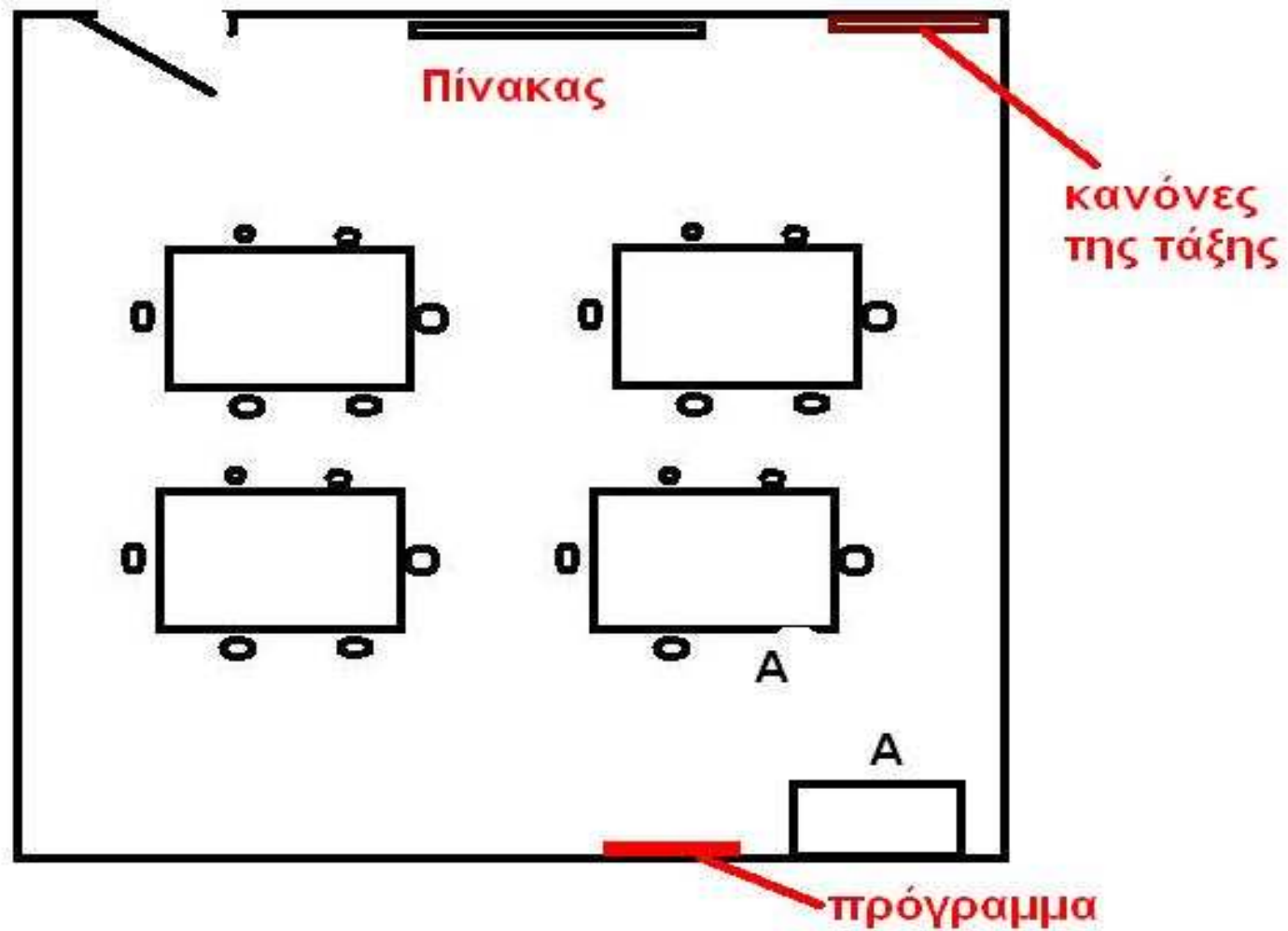
Οργάνωση χώρου εργασίας.

Οργάνωση του ΤΕ

Οργάνωση του Γ. Τ.

TEACCH

Σύστημα εργασίας

- Εργασία από
 - Αριστερά προς δεξιά
 - Από πάνω προς τα κάτω
- Κουτιά εργασίας.
- Χώροι μετάβασης.
- Κάρτα μετάβασης.

PECS

- Οπτικό σύστημα για την διδασκαλία επικοινωνίας.
- Χρησιμοποιεί κάρτες.
- Βασίζεται στα ενδιαφέροντα του ατόμου.
- Χρειάζονται 2 ενήλικες για την εκπαίδευση.
- Πολύ χρήσιμο για την κοινωνική συναλλαγή , την επικοινωνία , τις ρουτίνες.

PECS κάρτες

Jellies

Raisins

Marshmallows

Nibs

Kernels

Power Bar

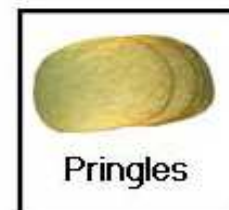
Cookie

Pez

Gummi Bears

Pringles

PECS κάρτες

 I want		 I see		 thank you	
 drink	 biscuit	 apple	 cake	 crisps	 banana
 book	 sand	 bricks	 pens	 farm	 puzzle
 shoe	 jumper	 trousers	 coat	 sock	 hat

Κοινωνικές ιστορίες -Social Stories

Μια κοινωνική ιστορία είναι

- Μια μικρή ιστορία.
- Γραμμένη με ειδικό στυλ.
- Έχει μια ειδική δομή.
- Περιγράφει μια συγκεκριμένη κοινωνική περίπτωση: Τι κάνουν οι άνθρωποι...
- Γιατί το κάνουν.
- Τι συμβαίνει συνήθως.
- Τι περιμένουμε να γίνει .
- **Ο σκοπός είναι : Διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων.**

Στόχοι των κοινωνικών ιστοριών 1

- Παροχή κοινωνικών πληροφοριών με σαφήνεια και ακρίβεια.
- Διαμόρφωση μιας ρουτίνας συμπεριφορών.
- Προβλεψιμότητα κοινωνικών καταστάσεων.

Στόχοι 2

- Ανάγκη για εξατομικευμένη προσέγγιση.
- Οπτική προσέγγιση.
- Σημείο αναφοράς.
- Οι Αλλαγές χρειάζονται προετοιμασία.
- Ανάγκη για θετική ενίσχυση.
- Κάθε ιστορία είναι μοναδική , στα μέτρα του καθενός.
- Γραπτή ή με σύμβολα.
- Την έχει πάντα μαζί του.
- Πραγματεύονται την αλλαγή
- Δίνεται μέσα από την ιστορία .
- Χρειάζεται μόνο τις βασικές πληροφορίες.
- Μόνο βασικές πληροφορίες δίνονται .

Δομή κοινωνικών ιστοριών

Τύποι προτάσεων

- Descriptive : αλήθεια , γεγονότα (Η μαμά μου είναι... Ο μπαμπάς μου μου διαβάζει..)
- Perspective: Γνώσεις, σκέψεις, πιστεύω, γνώμες (σε μερικά παιδιά αρέσει.. Η αδερφή μου πιστεύει στον Αη Βασίλη...)
- Directive: Ορίζει μια συμπεριφορά (θα προσπαθήσω να μείνω στην καρέκλα μου..)
- Affirmative: Βεβαιώνουμε μια κοινωνική αξία, συμπεριφορά (Οι περισσότεροι άνθρωποι πλένουν τα χέρια τους βγαίνοντας από την τουαλέτα)
- Control Αναφέρεται σε προσωπικό έλεγχο (όταν ο δάσκαλός μου, μου λέειπρέπει να το κάνω)
- Co-operative Ορίζει τι θα κάνουν οι άλλοι για να τον υποστηρίξουν (Ο μπαμπάς , η μαμά και ο δάσκαλος μου θα με βοηθήσουν να....)

1 Directive 2-3 από Descriptive και από perspective

Ένα καλό παράδειγμα

Πως περπατάω στον δρόμο με την μαμά μου

- Όταν πηγαίνουμε στα μαγαζιά η μαμά μου με παίρνει με το αυτοκίνητο
- Παρκάρει το αυτοκίνητο στο παρκινγκ του εμπορικού κέντρου.
- Στην μαμά μου αρέσει να της κρατάω το χέρι όταν περπατάμε.
- Μου λέει ότι έτσι είμαι ασφαλής.
- Της αρέσει να με κρατάει από το χέρι όταν περπατάμε από το πάρκινγκ μέχρι το εμπορικό κέντρο.
- Θα προσπαθήσω να κρατάω το χέρι της μαμάς μου όταν βγαίνουμε από το αυτοκίνητο και πηγαίνουμε στο εμπορικό κέντρο.

Πότε χρησιμοποιούμε τις κοινωνικές ιστορίες

- Αλλαγή συμπεριφοράς .
- Διδασκαλία κοινωνικών κανόνων.
- Προετοιμασία για δύσκολες καταστάσεις.
- Διδασκαλία νέων δεξιοτήτων.
- Πρόληψη αντιδράσεων, ξεσπάσματα.
- Επιβεβαίωση επιτυχίας.

Για να κάνουμε μια σωστή
εκπαιδευτική παρέμβαση θα πρέπει
να

Εκπαιδευτική παρέμβαση

- Κατανόηση του Αυτισμού.
- Συνεργασία του δασκάλου του ΤΕ με τον δάσκαλο της γενικής τάξης.
- Συνεργασία με τον σύλλογο διδασκόντων.
- Συνεργασία με ΚΕΔΔΥ και σχολικό σύμβουλο Ειδικής Αγωγής .
- Συνεργασία με ειδικούς που υποστηρίζουν το παιδί εκτός σχολείου.
- Συνεργασία με τους γονείς.

Ρόλος του δασκάλου του ΤΕ

- Εξατομικευμένη διδασκαλία δεξιοτήτων.
 - επικοινωνίας ,
 - κοινωνικότητας ,
 - γνωστικούς τομείς
- Προετοιμασία για το διάλειμμα.
- Προετοιμασία για την γενική τάξη.
- Συνοδεύει το παιδί με Αυτισμό στο γενικό τμήμα για να βοηθήσει στην ένταξη.
- Προετοιμάζει τον μαθητή για απρόβλεπτες αλλαγές.

Ρόλος του δασκάλου Γενικής τάξης.

1

- Ενημερώνει τους μαθητές της τάξης.
- Εξατομικευμένη διδασκαλία δεξιοτήτων
 - επικοινωνίας ,
 - κοινωνικότητας ,
 - γνωστικούς τομείς
- Επιδιώκει και ενθαρρύνει την συμμετοχή του μαθητή όπου αυτό είναι δυνατό.
- Δίνει ευκαιρίες .
- Είναι οργανωμένος και μεθοδικός .
- Τηρεί το πρόγραμμα όσο αυτό είναι δυνατόν.

Ρόλος του δασκάλου Γενικής τάξης.

2

- Να δημιουργήσει ήρεμο περιβάλλον εργασίας.
- Να βεβαιωθεί ότι η δομή της τάξης είναι ξεκάθαρη.
- Να βεβαιωθεί ότι το παιδί κατανοεί τι πρέπει να κάνει.
- Να σχεδιάσει το ατομικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με βάση τις δυνατότητες του.

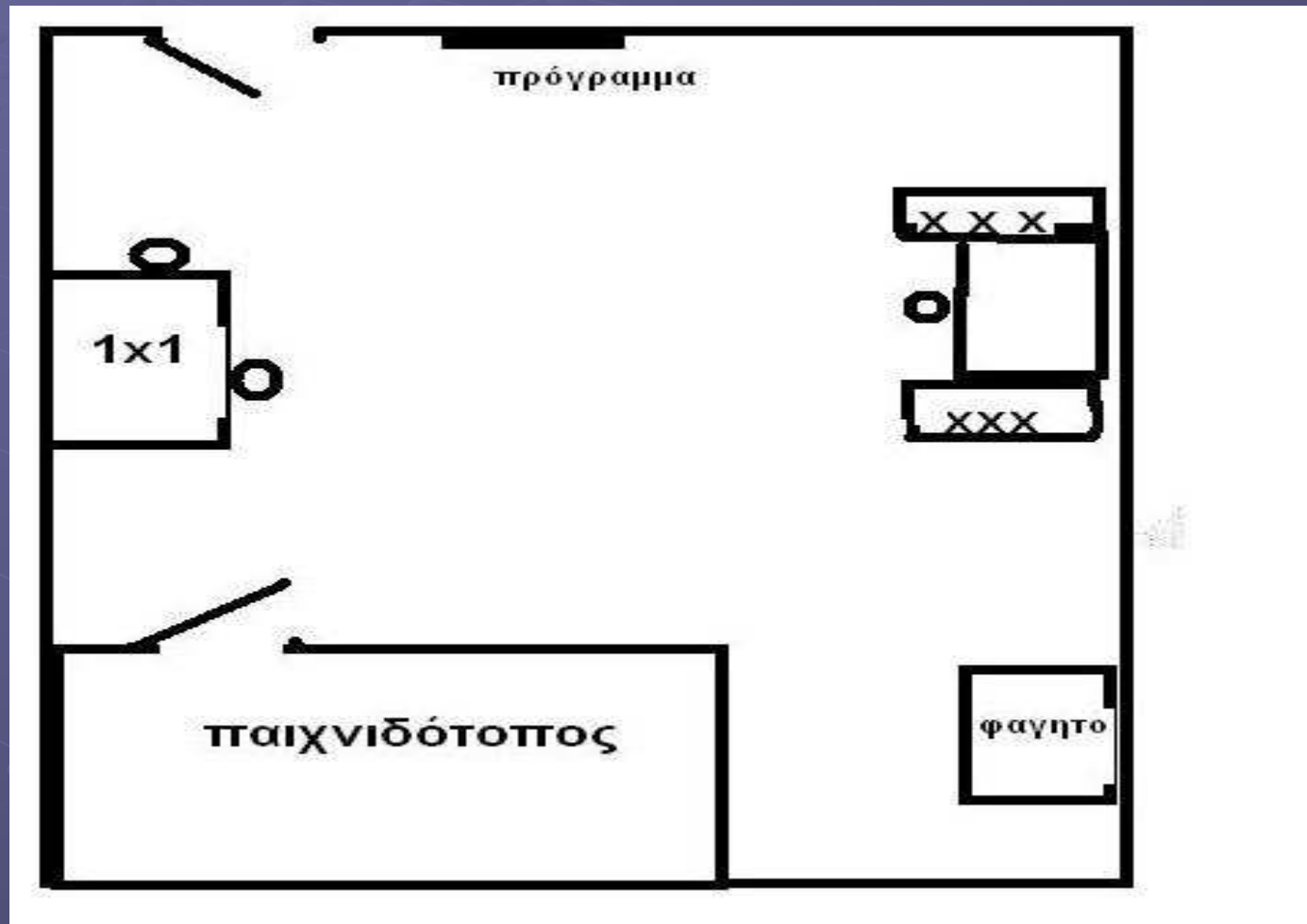
Διευθέτηση ΤΕ

- Χώρος ανεξάρτητης εργασίας
- χώρος 1/1
- χώρος χαλάρωσης
- Χώρος φαγητού.
- Ανάρτηση κανόνων τάξης (φωτογραφίες – σκίτσα – γραπτές προτάσεις).

Οπτικά βοηθήματα

- Ημερήσιο πρόγραμμα για κάθε μέρα. Προβλέπουμε τις αλλαγές (πχ εκδρομές) ενημερώνουμε από την προηγούμενη.
- Πρόγραμμα εργασίας.
- Σύστημα εργασίας.
- Κάρτα μετάβασης .

Οργάνωση του ΤΕ

Χώρος ανεξάρτητης εργασίας

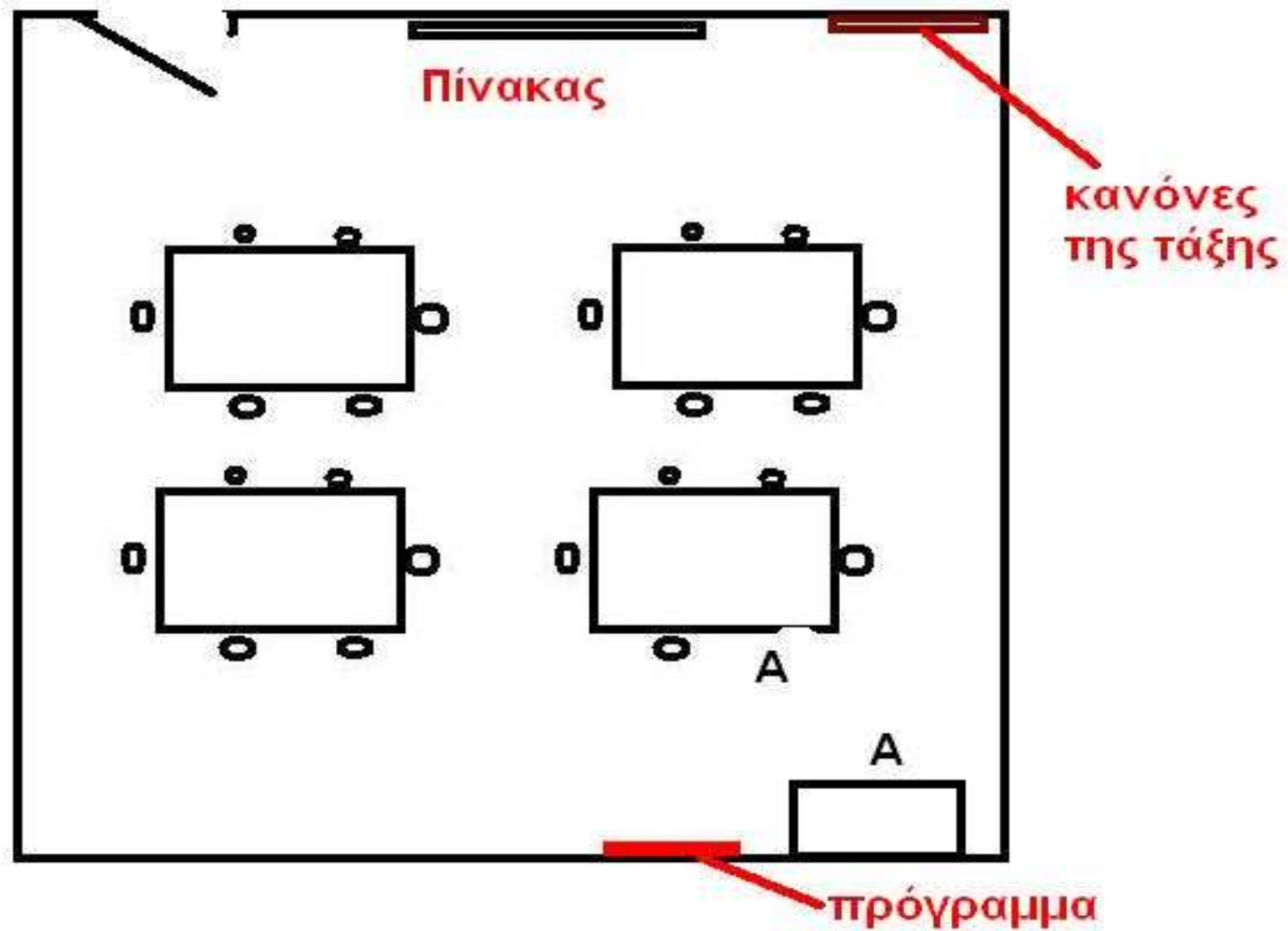

Δαλακούρας Νίκος Δάσκαλος ΕΑΕ
Θεσσαλονίκη 2011

Διευθέτηση Γενικού τμήματος

- Μειώνουμε όσο γίνεται τα οπτικά- ακουστικά ερεθίσματα.
- Χώρος μαζί με παιδιά (μόνος ή δίπλα σε παιδί ρουτινιάρικο ήσυχο).
- Χώρος για εργασία μόνος σε γωνιά.
- Ανάρτηση κανόνων τάξης (φωτογραφίες – σκίτσα – προτάσεις).
- Ημερήσιο πρόγραμμα για κάθε μέρα, προβλέπουμε τις αλλαγές (πχ εκδρομές) , ενημερώνουμε από την προηγούμενη.
- Πρόγραμμα εργασίας.
- Σύστημα εργασίας.
- **Κάρτα μετάβασης.**

Οργάνωση του Γ. Τ.

Δόμηση περιβάλλοντος γλώσσας

- Καλούμε το παιδί με το όνομά του.
- Χρήση σαφών οδηγιών, υποστήριξη με εικόνες αν είναι δυνατόν.
- Δώστε χρόνο στο παιδί να απαντήσει , ελέγξτε αν κατάλαβε.
- Επανάληψη οδηγιών χωρίς αλλαγή λέξεων.
- Μαθαίνουμε στο παιδί μια φράση για να την χρησιμοποιεί όταν δεν καταλαβαίνει.
- **Προσοχή:** όχι σαρκασμός και ειρωνεία.

Διάλειμμα

Είναι η πιο χαοτική – τρομακτική ώρα για το άτομο με Αυτισμό

- Δημιουργία συνθηκών για συνεργασία ομαδικότητα.
- Οργάνωση απλών ξεκάθαρων δομημένων παιχνιδιών .
- Να βγαίνει πρώτο ή τελευταίο από την τάξη.
- Του μαθαίνουμε όλους τους χώρους του σχολείου .
- Φροντίζουμε να έχει βοήθεια από παιδιά .
- Αναγνώριση ότι έχει το δικαίωμα να μείνει μόνο του (ανάπαυλα από τις κοινωνικές απαιτήσεις της τάξης).

Πρόληψη προβλημάτων συμπεριφοράς

- Πρόληψη μέσα από την δόμηση του περιβάλλοντος.
- Πρόληψη μέσα από την δόμηση του **χώρου** και του **χρόνου**.
- Χρήση κοινωνικών ιστοριών.
- Προετοιμασία για αλλαγές.
- Χρήση θετικών κανόνων.
- Ήρεμη προσέγγιση – διαπραγμάτευση.
- Αποφυγή καταστάσεων- πραγμάτων που προκαλούν προβληματική συμπεριφορά.

Αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς

- Ποιος είναι ο σκοπός, η λειτουργία της συμπεριφοράς για το παιδί ?
- Καταγραφή συνθηκών.
- Τι προκαλεί την συμπεριφορά ?
 - που ?
 - πόση ώρα ?
 - τι πετυχαίνει?
 - Σχεδιασμός προγράμματος παρέμβασης.
- Ψάχνουμε για επιβραβεύσεις .
- Χρήση εμμονών για επιβράβευση.

Αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς 2

- Έλεγχος -Αξιολόγηση αποτελεσμάτων παρέμβασης.
- Κοιτάμε για δυνατότητες , δεξιότητες , θετικές συμπεριφορές.
- Σχεδιασμός νέου προγράμματος.
- **Όταν αντιμετωπίζουμε μια κρίση μειώνουμε τα ακουστικά ερεθίσματα - δίνουμε μια κάρτα μετάβασης στο παιδί.**

Ενδιαφέροντα – εμμονές.

Επιτρέπονται σε

- Συγκεκριμένο χρόνο.
- Συγκεκριμένο χώρο.
- Συγκεκριμένες φορές.
- Χρήση για επιβράβευση.

Καλές πρακτικές

- Δίνουμε απλές – σαφείς εντολές ΜΙΑ φορά.
- Δίνουμε χρόνο στο παιδί να επεξεργαστεί τις πληροφορίες.
- Οργανώνουμε τους χώρους.
- Μειώνουμε τα ακουστικά ερεθίσματα.
- Χρήση αναλυτικού ημερήσιου προγράμματος.
- Διδάσκουμε ένα σύστημα εργασίας.

Καλές πρακτικές 2

Διδάσκουμε

- Σημασία λέξεων με χρήση εικόνων και εικονογραφημένων ιστοριών .
- Μη λεκτική επικοινωνία με χρήση εικόνων και εικονογραφημένων ιστοριών ή με παιγνίδια ρόλων.
- Διδάσκουμε επικοινωνία.

Καλές πρακτικές 3

Διδάσκουμε

- Αποδεκτές συμπεριφορές.
- Ευγένεια.
- Κανόνες συζήτησης.
- Τρόπους προσέγγισης.
- Παιχνίδια και τους κανόνες τους.
- Αναδυόμενες δεξιότητες.

Temple Grandin (1999)

- “I find great value and meaning in my life and have no wish to be cured of being myself. If you want to help me then don't try to change me to fit into your world. Grant me the dignity of meeting me on my own terms, recognize that we are equally alien to each other... Work with me to build more bridges between us...”

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Val Cumine, Julia Leach , Gill Stevenson “Σύνδρομο Asperger – Ένας πρακτικός οδηγός για δασκάλους” . ΕΕΠΑΑ, Αθήνα 2000.
- Gray , A. C. (1994) The Social Story Book. Arlington, TX Future Horizons.
- Theo Peeters “Αυτισμός – Από την θεωρητική κατανόηση στην εκπαιδευτική παρέμβαση” ΕΕΠΑΑ Αθήνα 2000.
- Rita Jordan “Η Εκπαίδευση παιδιών και νεαρών ατόμων με Αυτισμό” ΕΕΠΑΑ Αθήνα 2000.

Ιστοσελίδες

- <http://www.teacch.com/> Treatment and Education of Autistic and Communication related handicapped Children
- <http://www.noesi.gr/node/246>
- <http://www.autism-pdd.net/teacch.html> Using TEACCH for Autism Treatment
- <http://www.autism-resources.com/papers/TEACCHN.htm> Some Basic Information about TEACCH
- <http://autism.healingthresholds.com/therapy/picture-exchange-communication-system-pecs> Picture Exchange Communication System (PECS) for Children with Autism
- <http://www.pecs.org.uk/general/what.htm> Picture Exchange Communication System (PECS)
- <http://www.polyxo.com/visualsupport/pecs.html> Visual Supports PECs
- <http://www.thegraycenter.org/social-stories/team-social-stories> Team Social Stories
- <http://www.articlesbase.com/adhd-articles/free-social-stories-for-autistic-children-what-are-social-stories-1872492.html>
- <http://www.autismlearningfelt.com/2010/06/free-social-stories-for-autistic-children.html>
- <http://www.child-autism-parent-cafe.com/examples-of-autism-social-stories.html>